

15 de gener del 1728

Finalment s'ha sabut la data de la mort del general maulet Joan Baptista Basset.

EL TEMPS fa públic el document que mostra el dia i l'any i el lloc del luctuós succés: fou el 15 de gener del 1728, a Segòvia. L'heroi valencià de la guerra de Successió va morir en la misèria.

“Estaba sumamente pobre.” Amb aquestes paraules descrivia el capellà de l'església de Santa Eulàlia, a Segòvia, la situació en què vivia i moria Joan Baptista Basset i Ramos després de deu penosos anys de reclusió en les condicions més dures. Després de malviure de la caritat en un raval de la ciutat castellana. Prostrat al llit. Malalt. Sol.

L'escrit és escarit. Amb prou feines cinc línies on el responsable de la parròquia deixava constància, el 1728, d'un fet que podria haver quedat en mer apunt quantitatiu per a estudiosos especialitzats. I que, de fet, durant anys va romandre en la foscor dels arxius. Fins que hi va anar a remenar un historiador castellà (i militar i marquès de la Floresta i alguns etcèteres més), Alfonso Ceballos-Escalera. I va trobar que allò podria ser alguna cosa més que no semblava. Potser perquè s'hi deia que aquell home enterrat “a limosna” moria essent tinent general de l'emperador, i el càrrec era important, li va cercar la referència a la Real Academia de la Historia espanyola. I va trobar que enlloc no hi havia constància de les dades que sí que quedaven clares al breu

MANOLO BOIX

No hi ha cap retrat d'època de Joan Baptista Basset: aquesta és la magnífica recreació que en va fer Manuel Boix.

document de Santa Eulàlia: la data i el lloc de la mort del famós personatge. Ceballos-Escalera va comunicar la troballa a l'esmentada acadèmia. I des d'aquesta institució es van posar de seguida en contacte amb Carme Pérez Aparicio (la historiadora valenciana i especialista en l'anomenada guerra de Successió que havia escrit l'apunt biogràfic de Basset

al diccionari acadèmic) per tal d'incloure-hi la nova dada. I Pérez Aparicio va telefonar també de seguida a José Luis Cervera (l'autor de l'extensa i intensa biografia *Basset: mite i realitat de l'heroi valencià*, d'Edicions 3i4). L'emoció era continguda. Calia comprovar-ho, però. Veure-ho. Llegir-ho directament. Després d'algunes vicissituds (unes obres

EL TEMPS

No és un castell de conte de fades: els murs de l'alcàsser de Segòvia van tancar durant anys i en condicions terribles Joan Baptista Basset i més austriacistes "Cabezas de los Catalanes".

de restauració a la bella església romànica que han obligat a traslladar l'arxiu temporalment, un capellà que hi posa voluntat però no acaba de trobar el paper que li demanen), una còpia del document arribava a València i, efectivament, feia llum sobre un dels aspectes de la biografia del general maulet que romanien encara en una estranya nebulosa.

Una història molt trista. Joan Baptista Basset, l'home que, des de Dènia, va alçar les terres valencianes contra els Borbons i a favor dels furs; el general maulet que va ser aclamat en entrar a València i afegir-la a les ciutats que es vestien, esperançades, de groc austriacista; l'heroi de les classes populars; el mateix Basset que va escollir de romandre a Barcelona quan Carles III es va desentendre de la (dis)sort de la terra i li va oferir de seguir-lo fins a Viena; el militar expert que es va fer càrrec de la defensa de la ciutat assetjada, i que va caure quan caigué la ciutat, el 1714; aquell home alt i geniüt i capaç que ho havia donat absolutament tot, des d'una estricta lleialtat, en la defensa dels interessos del país i de la casa d'Àustria va tenir un dels finals més tristos que es puguin viure.

Fins ara fa uns anys, encara se'ls podia imaginar un pic de dignitat, fins i tot de llegenda, als darrers temps de Joan Baptista Basset. S'especulava si s'havia pogut escapar de la presó d'Hondarribia, arran de l'entrada francesa, el 1719; si havia viscut a la cort de Viena... però res no se sabia del cert. Fins que, el 2005,

els professors Antoni Muñoz González i Josep Catà i Tur publicaren el llibre *Repressió borbònica i resistència catalana (1714-1736)* (Muñoz Catà Ed.). Hi quedava documentat el trasllat de Basset, juntament amb els altres presoners catalans, d'Hondarribia fins a Segòvia, a l'inepugnable alcàsser. I els anys que encara hi va haver de malviure, en la més absoluta misèria. Fins que, el 1724, poc abans de la pau signada entre el Borbó Felip V i l'emperador Carles i ateses les pèssimes condicions de salut en què es trobava, l'en van deixar sortit. Pràcticament per a morir.

La dada que ara fan pública Pérez Aparicio i Cervera acaba d'arrodonir el relat. Concorde amb els estudis de Muñoz i Catà i ens ofereix la data exacta de la mort de Basset. Sabem del cert, per tant, que mai no va tenir cap retirada més o menys digna a la cort de l'emperador que tan fidelment havia servit. Se suposava, perquè les seves tan precàries condicions de salut no li ho haurien permès, que havia romàs a Segòvia (fora de la presó, però a Segòvia). Ara ho sabem del cert. (I, sigui dit de passada, potser ja seria hora que l'edició digital de l'Enciclopèdia Catalana en prengués nota: tampoc en el cas del general Basset no hi ha l'entrada actualitzada des de qui sap quant de temps i, per exemple, acaben l'escrit el 1719 amb un contundent "fou alliberat i es traslladà a Viena" que pot crear més que confusió als lectors que esperin informació fidedigna).

No: no hi va tornar pas, a Viena. Tal

com ens recorda Carme Pérez Aparicio, Joan Baptista Basset "és una de les persones que exemplifiquen millor les penúries de tots els austriacistes. Cardona, per exemple, un altre personatge de rellevància política, a més del fet d'haver viscut una escalada d'honors i càrrecs que Basset no va tenir mai, se'n va anar a Viena amb l'emperadriu, quan va deixar Barcelona, el 1713". N'hi va haver un grup, d'austriacistes rellevants, que van fugir amb la comitiva de l'emperadriu: "És clar que l'exili ha de ser penós en qualsevol circumstància —continua Pérez Aparicio—, que hi ha la pena d'abandonar la teua terra, la teua família, les possessions... Tot això ha de ser penosíssim, evidentment. Però és que en el cas de Basset, com que es va quedar ací, com que el van empresonar, a banda del sofriment de saber que havia perdut la guerra i tot, que els seus ideals i projectes havien fracassat, hi ha el fet de patir la repressió en la pròpia carn. És molt trista, la seua història."

De fet, reflexiona encara la historiadora, "el cas de Basset exemplifica la tristesa i el pesar de tanta gent. No sé si ens adonem de com en va ser, de terrible, l'ocupació borbònica. Mira: ara es comença a parlar de les conseqüències de la guerra civil, de les vivències de tantes persones que van veure morir o desaparèixer els pares, els fills, la desesperació de no saber quan ni com els havien matats... De la guerra de Successió no n'hem sabut pràcticament res. D'acord que va passar fa molt de temps, però a mesura que avances en la investigació, llegeixes els testimonis, t'adones que degué ser terrible. Terrible. Recorde una persona que resumia la seua desesperació dient: 'Sense possibilitat de recórrer a cap justícia a la terra, només tenim la justícia de cel.' I aquesta, en fi, ja se sap".

"No se ha de decidir en Alicante que los lleven a Segovia". "Deu dies després que Berwick [fill bastard de Jaume II d'Anglaterra i establert al servei de l'exèrcit del Borbó francès, va ser l'encarregat de dirigir el setge de Barcelona al capdavant de les tropes franco-espanyoles] hagués promès als habitants de Barcelona poder romandre a casa seva sense problemes, canvià de parer i decidí empresonar una part dels dirigents de la resistència." Així comen-

El document de Santa Eulàlia

Don Juan Baptista Ramos Basset

En quinze de enero de mil setecientos y veintiocho murió de repente y sin poder recibir sacramento alguno Don Juan Baptista Ramos Basset teniente general de su Magestad del Sr. Emperador. Estaba sumamente pobre. Le hice enterrar mayor a limosna y se enterró en esta iglesia de Santa Eulalia. Lo que es así lo firmo yo
Don Juan Basset

Segovia 21 Febrero 2.009

“En quinze de enero de mil setecientos y veintiocho murió de repente y sin poder recibir sacramento alguno Don Juan Baptista Ramos Basset, teniente general que se decía ha servido del Señor Emperador. Estaba sumamente pobre. Le hice entierro mayor a limosna y se enterró en esta iglesia de Santa Eulalia.”

Vet aquí el text que succintament descobreix un dels mis-

teris que encara envoltaven la figura del mític general maulet: la data i les circumstàncies de la seva mort. La còpia del document arribava des de Segòvia fins a València a final del passat mes de febrer i és reproduïda en aquesta pàgina.

Potser és casualitat que les restes de l'aferrissat defensor de Barcelona reposin precisament a l'església de Santa Eulàlia, que n'és patrona.

cen Muñoz i Catà el capítol dedicat a la repressió borbònica sobre els dirigents militars. I així comença també el darrer i terrible capítol vital que Joan Baptista Basset va compartir amb tants compatriotes.

El 22 de setembre del 1714 va ser cridat, juntament amb dotze dirigents més, a presentar-se davant els borbònics. Tots hi van anar. Els van desarmar. Van quedar detinguts. El 25 de setembre embarcaven en un vaixell. Cap a Alacant. El seu castell semblava que havia de ser prou fortalesa per a uns presoners de tanta rellevància. Però als borbònics els va semblar perillós que continuessin tancats i tot, i incomunicats— al país. La

carta que el capità general del regne de València, Villadaria, enviava al secretari d'estat, Grimaldo, el mateix dia que els tretze de Barcelona arribaven a Alacant, el 2 d'octubre d'aquell afligit 1714, i que reproduïxen Muñoz i Catà al seu llibre, és explícita: “Pero constándome que aquel Castillo, no tiene Cárceles suficientes, para la Custodia de tan crecidos delinquentes, y las pocas que tiene se hallan ocupadas, de otros casi de la misma Especie; he Creído poner En la Consideración de VS, que siendo Estos reos, de una calidad tan vil, habiendo sido Caudillos de la rebelión y Cabezas de los más obstinados, no deben mantenerse En toda la Corona de Aragón.”

Així doncs, van determinar el trasllat de “los presos Cabezas de los Cathalanes”. Les disposicions per al viatge forçós també arribaren per escrit i detallaven de quina manera els havien de traslladar: en dos grups diferents, per camins diferents, tancats en calesses, amb una guàrdia forta, procurant que no poguessin entrar en esglésies “ni en otros Lugares sagrados” a demanar empara i sense que ningú del país no en sabés la partença: “No se ha de decir en Alicante que los llevan a Segovia”, s'especificava.

Finalment, per consell del mateix Villadaria, els detinguts foren dispersats en diversos presidis: Basset (sempre el primer de les llistes que feia aquell